

Liefdadigheid

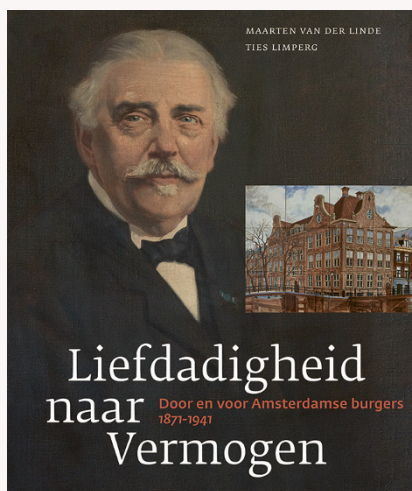
Door Lennie Haarsma, redacteur

Louis Blankenberg was 18 jaar toen hij samen met zijn broer van 16, zusje van 13 en een vriend van 17 op 1 januari 1871 het Genootschap Liefdadigheid naar Vermogen (LNV) oprichtte. Zij wilden het verschil maken: intensief en direct persoonlijk contact, bevorderen van zelfhulp, geen onderscheid naar geloof en maximaal vijf gezinnen per vrijwilliger. Het genootschap hielp met het verstrekken van renteloos voorschot, het saneren van schulden en bemiddeling naar werk. De werkwijze van LNV werd in Amsterdam maar ook landelijk toonaangevend. LNV werd de bakermat van het moderne sociaal werk, maar bevorderde ook de samenwerking binnen de gemeente.

De armoede was groot in Amsterdam in de periode 1871-1941 met bekende sloppenwijken zoals de Jordaan, de Jodenbuurt en de talloze steegjes in het centrum. 'Amsterdam oogde vervallen, somber, doods, zonder parken met veel stinkende grachten', zo schetsen de auteurs van het boek *Liefdadigheid naar Vermogen* de stad. In die tijd behoorde armenzorg puur tot taak van de lokale gemeente. Het is aan de jonge, geëngageerde familie Blankenberg te danken dat de armenzorg op gang kwam. Met steun van donateurs, die vooral afkomstig waren van de eigen familie, ontstond het beginkapitaal van het genootschap.

Liefdadigheid naar Vermogen begint met een deel over Louis Blankenberg als persoon, zijn karakter en betrokkenheid bij armoede. In deel 2 wordt uitgebreid over het genootschap verteld: de visie op hulp, de huisbezoekers, de hulp die werd verleend en de zorg voor kinderen. Het hulpverleningsprincipe luidde als volgt: 'Liefdadigheid die tevens den lust en de gelegenheid tot werken aanwakkert bij de ondersteunden en hen aanspoort

door anderer hulpe eindelijk zo verte komen dat zij zichzelve zouden kunnen helpen.' Heel bijzonder is de beschrijving van de huisbezoeken van honderden maatschappelijk werkers en vrijwilligers. Bezoeken die armen financieel ondersteunden en die gericht waren op zowel mentale ondersteuning als sociale controle. Prachtig hoe deze huisbezoekers – van 550 zijn nadere gegevens gevonden – in een uitgebreide bijlage allemaal met naam worden genoemd. LNV bood hulp op verschillende gebieden en in

verschillende vormen. 'Toeleiden naar economische zelfstandigheid stond voorop. Hulp bij het vinden van werk en het verstrekken van een renteloos voorschot om een eigen bedrijfje op te starten. Voor permanente financiële ondersteuning kwamen alleen gezinnen of personen in aanmerking die als gevolg van ziekte, handicap of ouderdom niet in staat waren in eigen onderhoud te voorzien.' Bij de zorg voor kinderen was het LNV vooral gericht op een betere toekomst voor het verwaarloosde kind. 'In de eerste plaats werd erop toegezien dat kinderen van de ondersteunde gezinnen naar school gingen. Als het nodig was betaalde het LNV het schoolgeld en zorgde voor een net stel kleren en schoenen. Maar de betrokken-

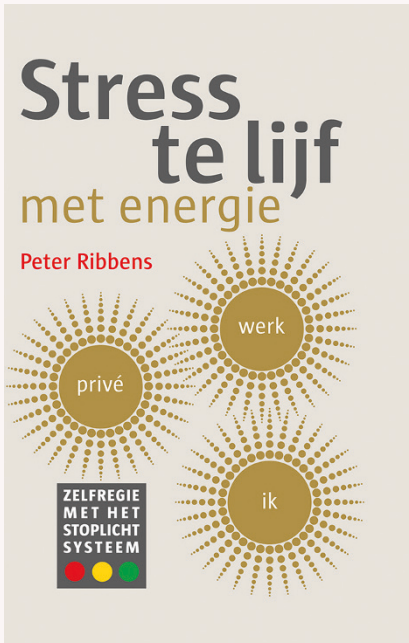
heid ging verder dan het bevorderen van schoolonderzoek.' Het LNV was een voorstander van wetgeving om kinderbescherming mogelijk te maken en pleitte reeds in 1890 voor de oprichting van een Nederlandse Vereeniging tegen het mishandelen van kinderen. Ook wordt er in deel 2 aandacht besteed aan altijd weer de geldinzameling, de lange weg naar stedelijke ontwikkeling en hoe de Jodenvervolgung ook het LNV trof. Met *Liefdadigheid naar Vermogen* hebben de auteurs een uitvoerige studie gemaakt van armoede en armoedebestrijding. Het geeft een zeer uitgebreid en aangrijpend beeld van de armoede in Amsterdam. Het boek is rijk geïllustreerd met prachtige foto's, tekeningen en kaarten. Illustratief is onder andere een overzicht van de stad in huisbezoekdistricten.

Linden, M. van der & Limberg, T. (2019). *Liefdadigheid naar Vermogen. Door en voor Amsterdamse burgers 1871-1941*, Hilversum: Uitgeverij Verloren (456 pp. € 35).

Stress te lijf met energie

Door Werner van de Vrede, ambulante hulpverlener
Perspectief GZ Amsterdam/Zaanstreek-Waterland

Wanneer een boek in eigen beheer wordt uitgegeven, is dit meestal omdat het geen plek bij een reguliere uitgever wist te vinden. In het geval van dit boek, *Stress te lijf met energie*, zou het ook nog kunnen dat de auteur esthetische eisen had aan de uitgave waar een gewone uitgeverij niet aan kan voldoen. Mooi uitgegeven is het boek in ieder geval. Opvallend mooi zelfs. Zo mooi dat de inhoud ietwat verloren lijkt te gaan. Het stoplichtsysteem dat de auteur beschrijft, lijkt goed bruikbaar voor mensen die sowieso al weinig problemen hebben. Het idee is dat men via een stoplichtsysteem verschillende levensgebieden in de gaten houdt waardoor men zelfregie kan krijgen

en een burn-out voor kan zijn. Voor sommige mensen zou dit inderdaad kunnen werken, anderen zullen al in de stress raken zodra ze de lijsten onder ogen krijgen. Dus als je goede cliëntrelaties hebt met mensen die van lijstjes houden, is dit een boek voor jou!

Ribbens, P., (2019). *Stress te lijf met energie. Zelfregie met het stoplichtsysteem.* Het Boekenschap (224 pp. € 29,50).

Verduurzamen

Door Nelly Labrie MSc, Maatschappelijke Dienstverlening, Sociale Interventie

Het boek *Verduurzamen* van Dr. Gerard Donkers kwam tot stand in nauwe samenwerking met de Kring Andragogie van de Universiteit van Amsterdam. Op haar symposium over Verduurzamen is het boek aangeboden aan Ir. Maresa Oosterman, directeur van SDG Charter, een brede beweging die werkt aan de implementering van de *United Nations Sustainable Development Goals* in Nederland. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de belangen van natuur,

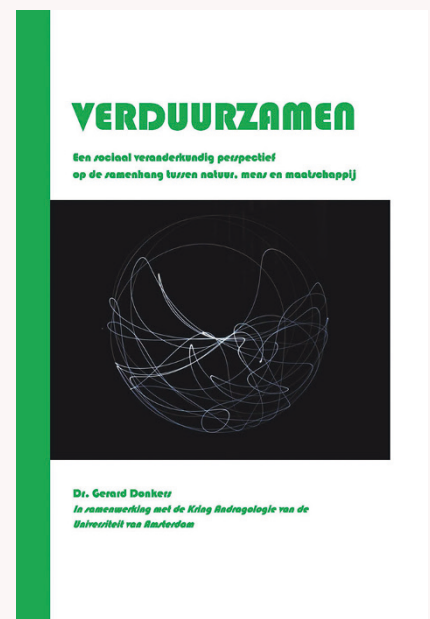
mensen en maatschappij met elkaar in balans komen, zodat de wereld ook voor toekomstige generaties nog leefbaar is? En wat kan de sociale veranderkunde hieraan bijdragen, zo vraagt Donkers zich af. In een wetenschappelijk essay bekijkt hij het complexe vraagstuk van verduurzaming vanuit een interdisciplinair perspectief: ecologisch, economisch en sociaal-cultureel. In het geologische tijdperk dat internationaal wordt aangemerkt als 'antropoceen' verdient de sociale veranderkunde, vanuit een breed perspectief ingevuld, alle aandacht. Er is niet alleen een rol weggelegd voor de 'harde' wetenschap, maar ook voor sociaal veranderkundigen, aldus Donkers.

Donkers haalt een breed scala van mogelijke verandertheorieën aan en destilleert daaruit een meer integrale benadering. In deze benadering op het gebied van voeding, wonen, vervoer, productie, energiegebruik en hergebruik van goederen is er niet alleen aandacht voor veranderende *condities*, maar wordt ook een krachtig appèl gedaan op veranderende *competenties* van mensen. Verduurzamen vraagt immers veel van mensen op het gebied van kennis, inzicht, houding, ervaringen en gedrag. Hoe maak je een goede keuze voor jouw bijdrage aan verduurzaming? Hoe ga je om met mensen die de uitkomsten van wetenschappelijke onderzoek bagatelliseren? Wat doe je, als je niet de benodigde financiële draagkracht hebt om je woning te verduurzamen of om andere voedingsgewoonten aan te leren? Die competentieontwikkeling van mensen heeft in de praktijk vaak weinig aandacht. Donkers onderstreept het belang van met elkaar zoeken naar gedeelde waarden, ook met mensen die het niet met je eens zijn. Dagelijks merken we dat de waarden in het gedrag van mensen als het gaat om verduurzaming, sterk verschillen. Het

proces van gezamenlijk verduurzamen vraagt erom je open te blijven stellen voor het perspectief van de ander, maar tegelijkertijd om het begrenzen, het stellen van kaders. Ingrijpend handelen en besluitvorming moeten hand-in-hand gaan met bereidheid tot zelfreflectie en een open dialoog. Ook dat vraagt om competentieontwikkeling.

Door het vraagstuk verduurzaming consequent in actieve zin te formuleren, maakt Donkers duidelijk dat je zowel de ander als jezelf als medeveranderaar kunt beschouwen aan een meer duurzame wereld. Vanuit een respectvolle houding naar de ander is het mogelijk om twee doelen met elkaar te verbinden: het inhoudelijk doel van verduurzaming en het procesgericht doel dat gaat over het creëren van een stevige sociale basis voor de toekomst van een duurzame samenleving. Het boek levert hiervoor een praktische benadering, die echter geen keurslijf is en open is voor eigen invulling.

Hoewel het geen pasklare oplossingen biedt voor alle problemen bij verduurzaming, geeft het wel eyeopeners, doordat Donkers het thema

Donkers
 onderstreept het belang
 van met elkaar zoeken naar
 gedeelde waarden,
 ook met mensen die het
 niet met je eens zijn

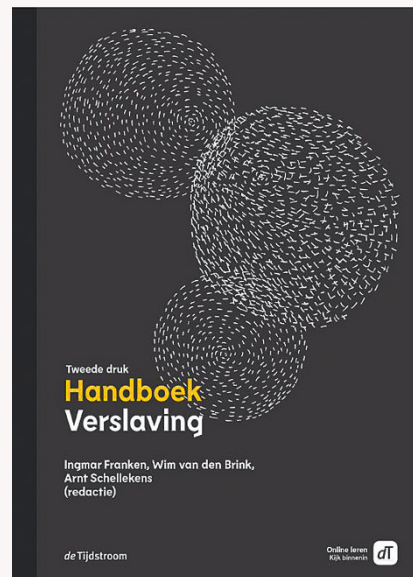
‘verduurzamen’ vanuit drie veranderkundige perspectieven uitwerkt, namelijk: cognitieve, intrapersonlijke en maatschappelijke competenties. In de bijlage zijn op basis van deze competenties een aantal reflectievragen opgesteld die bijdragen aan een veranderde werk- en denkhouding die zal leiden tot verduurzamen vanuit een breed perspectief. En ook voor verandervraagstukken binnen organisaties en kleinere sociale verbanden is dit boek een aanrader.

Donkers, G., (2019). *Verduurzamen. Een sociaal veranderkundig perspectief op de samenhang tussen natuur, mens en maatschappij.* Nijmegen: Stichting De Parel (265 pp. € 25).

Handboek Verslaving

Door Werner van de Vrede, ambulantly hulpverlener
 Perspectief GZ Amsterdam/Zaanstreek-Waterland

Het wetenschappelijk onderzoek naar verslaving heeft het laatste decennium niet stilgezeten. Om recht te doen aan de nieuwste ontwikkelingen zijn aan de tweede herziene druk van het *Handboek Verslaving* twaalf nieuwe hoofdstukken toegevoegd over onder andere comorbiditeit, forensische verslavingszorg, neuromodulatie en cognitieve trainingen. Het boek is geschreven door meer dan twintig Nederlandse en Belgische deskundigen en is bedoeld voor iedereen in de ggz die meer wil weten over de oorzaken en behandelingen van verslaving. Van agogen tot psychiaters, zogezegd. Het boek bevat een schat aan informatie en hoort vanzelfsprekend in de boekenkast van bovengenoemde doelgroep thuis, maar weet helaas net niet te overtuigen. Zo zal de lezer tevergeefs zoeken naar bijvoorbeeld Harm Reduction of EMDR. Vooral dit laatste is een opvallend gemis aangezien er wel een hoofdstuk over trauma is opgenomen en EMDR in de praktijk al met veelbelovende resultaten wordt toegepast bij verslavingsbehandelingen. Het is voor een boek natuurlijk onmogelijk om

alomvattend te zijn en deze omissies maken de uitgave zeker niet waardeeloos. Voor de in verslaving geïnteresseerde student of professional is het een vrijwel verplichte aanschaf voor zowel theoretische verdieping als het snelle opzoekwerk naar mogelijke interventies.

Franken, I., Brink, W., van den & Schellekens, A.,(red.) (2019). *Handboek Verslaving.* Tweede druk. Amsterdam: De Tijdstroom/Boom Uitgevers (528 pp. € 64,05).